

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
ДУ «НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ
ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської науково-практичної конференції
здобувачів вищої освіти**

МОЛОДЬ – АГРАРНИЙ НАУЦІ І ВИРОБНИЦТВУ

**Інноваційні технології в агрономії, лісовому
та садово-парковому господарстві, землеустрої,
електроенергетиці**

18 березня 2026 року

Біла Церква
2026

Здоба київська	41,09	40,11	40,60	6,12	6,1
Середнє по сортах	39,16	37,33	38,25	-	-
НІР ₀₅	1,95	0,91	-	-	-

За середньої по досліді (37,33 шт.) кількості зерен, в умовах 2025 р., у досліджуваних сортів показники знаходилась в межах 35,49–39,23 шт. Цього року у всіх сортів встановили достовірне перевищення над стандартом – 34,63 шт.

Визначений коефіцієнт варіації ($V = 6,1-9,8 \%$) за кількістю зерен головного колосу вказує на незначне варіювання ознаки у досліджуваних сортів.

Впродовж двох років усі сорти пшениці м'якої озимої за кількістю зерен головного колоса перевищували сорт-стандарт Лісова пісня. З найвищим показником і більш стабільним проявом ознаки виділили сорт лісостепового екотипу Здоба київська.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лозінський М. В., Самойлик М. О. Особливості формування елементів структури врожайності в сортів пшениці м'якої озимої різних екотипів в умовах Центрального Лісостепу України. Аграрні інновації. 2023. № 19. С. 159–167.
2. Корхова М. М., Нікончук Н. В., Панфілова А. В. Адаптивний потенціал нових сортів пшениці озимої в умовах Південного Степу України. Таврійський науковий вісник. 2021. №. 122. С. 48–55.
3. Самойлик М. О., Устинова Г. Л., Лозінський М. В., Корхова М. М., Уліч О. Л. Оцінка врожайних та адаптивних властивостей нових сортів пшениці м'якої озимої. Вісник аграрної науки. 2023. № 2(101). С. 34–42.
4. Орлюк А. П., Гончарова К. В. Адаптивний і продуктивний потенціал пшениці: монографія. Херсон: Айлант, 2002. 276 с.
5. Лозінський М. В., Самойлик М. О. Особливості успадкування кількості зерен головного колоса пшениці м'якої озимої за гібридизації лісостепоного, степового і західноєвропейського екотипів. Агробіологія. 2023. № 2. С. 78–87. doi: 10.33245/2310-9270-2023-183-2-78-87

УДК 631.523.4/.527.5:633.111"324"

ГАЮК Н.В., доктор філософії

ЛЯШЕНКО НА., РАСТІВСЬКИЙ А.Ю., магістранти

Науковий керівник – САМОЙЛИК М.О., доктор філософії

Білоцерківський національний аграрний університет

УСПАДКУВАННЯ В F₁ ДОВЖИНИ ГОЛОВНОГО КОЛОСА ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ОЗИМОЇ ЗА СХРЕЩУВАННЯ ЛІСОСТЕПОВОГО І ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКОГО ЕКОТИПІВ

В умовах дослідного поля навчально виробничого центру Білоцерківського НАУ в 2025 р. досліджували ступінь фенотипового домінування і тип успадкування довжини головного колоса в F₁ отриманих за гібридизації пшениці м'якої озимої лісостепоного і західноєвропейського екотипів. Виділено комбінації схрещування Квітка полів / Мулан і Квітка полів / Фіделіус з найвищим проявом ознаки та успадкуванням довжини головного колоса за позитивним наддомінуванням.

Ключові слова: пшениця м'яка озима, довжина колоса, екотип, ступінь фенотипового домінування, тип успадкування.

Пшениця (*Triticum aestivum* L.) озима стратегічна продовольча культура світового землеробства, тому підвищення її врожайності залишається одним із ключових завдань сучасної селекції [1].

У створенні сучасних комерційних сортів пшениці м'якої озимої вирішальну роль відіграє добре вивчений різноманітний вихідний матеріал, який є важливою складовою практичної селекції [2]. При залученні до гібридизації сортів різних екотипів в наступних після F₁ поколіннях, відбувається широке формотворення за господарсько-цінними ознаками [3].

Найважливішим показником, який визначає врожайність пшениці є продуктивність головного колоса, який відіграє ключову роль у формуванні продуктивного потенціалу рослини та загальної врожайності зерна [4]. Головний колос, характеризується чітко

вираженим фенотиповим проявом має важливе значення в селекційній роботі при оцінці як батьківських форм, так і нащадків [5].

В умовах дослідного поля навчально виробничого центру Білоцерківського НАУ в 2025 р. досліджували успадкування довжини головного колоса в F₁ отриманих схрещуванням сортів пшениці м'якої озимої різних екотипів, а саме: лісостепоного – Зорепад білоцерківський (Зор. бц.), Квітка полів (Кв. полів); західноєвропейського – Мулан, Фіделіус.

Аналіз проведених досліджень у 2025 р. свідчить, що довжина головного колоса батьківських форм варіювала в межах від 7,5 см (Зорепад білоцерківський) до 8,3 см (Мулан). У гібридів отриманих схрещуванням лісостепоного і західноєвропейського екотипів визначили межі формування ознаки від 7,5 см (Зорепад білоцерківський / Фіделіус) до 8,6 см (Квітка полів / Фіделіус) (табл. 1).

Таблиця 1 – Ступінь фенотипового домінування (hp) і тип успадкування за довжиною головного колоса в F₁, 2025 р.

Комбінація схрещування та батьківські форми	2025 р.				
	$\bar{x} \pm S\bar{x}$, см	Lim, см		hp	Тип успадкування
		min	max		
лісостепогий екотип / західноєвропейський екотип					
♀ Зор. бц.	7,5±0,05	7,0	8,5	-	-
Зор. бц. / Мулан	7,7±0,17	7,0	9,0	-0,6	ЧВУ
♂ Мулан	8,3±0,07	7,5	9,5	-	-
Зор. бц. / Фіделіус	7,5±0,13	7,0	8,0	-1,2	ВНД
♂ Фіделіус	7,9±0,06	7,0	9,0	-	-
♀ Кв. полів	7,7±0,07	7,0	9,5	-	-
Кв. полів / Мулан	8,5±0,38	7,5	10,0	1,7	ПНД
Кв. полів / Фіделіус	8,6±0,27	7,5	10,5	7,1	ПНД

Більші показники, ніж у кращої батьківської форми (8,3 см) і перевищення середньої по F₁ (8,1 см) довжини головного колоса визначили у двох гібридів, а саме: Квітка полів / Мулан (8,5 см), Квітка полів / Фіделіус (8,6 см).

Аналіз показників ступеня фенотипового домінування (hp = -1,2–7,1) за довжиною головного колоса в досліджуваних гібридів свідчить, що за позитивним наддомінуванням успадковували ознаку Квітка полів / Мулан (hp = 1,7) і Квітка полів / Фіделіус (hp = 7,1). У Зорепад білоцерківський / Мулан, детермінація довжини головного колоса відбувалась за частковим від'ємним успадкуванням (hp = -0,6), а Зорепад білоцерківський / Фіделіус – від'ємним наддомінуванням – hp = -1,2.

В результаті досліджень виділили гібридні комбінації схрещування Квітка полів / Мулан і Квітка полів / Фіделіус, в яких успадкування довжини головного колоса відбувалося за позитивним наддомінуванням з формуванням у F₁ середньої довжини колоса – 8,5 і 8,6 см відповідно.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лозінський М. В., Філіцька О. О. Формування довжини головного стебла в різних за висотою сортів пшениці м'якої озимої залежно від метеорологічних умов Правобережного Лісостепу України. Таврійський науковий вісник. 2023. № 132. С. 98–107. DOI: 10.32782/2226-0099.2023.132.13.
2. Лозінський М. В., Самойлик М. О. Особливості формування елементів структури врожайності в сортів пшениці м'якої озимої різних екотипів в умовах Центрального Лісостепу України. Аграрні інновації. 2023. № 19. С. 159–167. <https://doi.org/10.32848/agrar.innov.2023.19.24>
3. Дубовик Н. С., Гуменюк О. В., Кириленко В. В., Вологдіна Г. Б. Успадкування елементів продуктивності та їх трансгресивна мінливість у гібридів пшениці м'якої озимої, створених схрещуванням сортів-носіїв пшенично-житніх транслокацій. Миронівський вісник. 2018. № 7. С. 26–38.
4. Lozinskiy M. et al. Evaluation of selected soft winter wheat lines for main ear grain weight. Agronomy Research. 2021. № 19(2). P. 540–551. DOI: <https://doi.org/10.15159/AR.21.071>
5. Орлюк А. П. Генетика пшениці з основами селекції. Херсон, 2012. 436 с.